

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні вченої ради Навчально-наукового
інституту історії та соціогуманітарних
дисциплін імені О.М. Лазаревського
Протокол № 8 від 27 березня 2026 р.

Голова вченої ради Андрій КАТОЛИК

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

«Презентація дослідницьких пропозицій чи досягнень»
на здобуття освітньо-наукового ступеня доктор філософії
за спеціальністю В9 Історія та археологія
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Презентація дослідницьких пропозицій чи досягнень – форма вступного випробування, яка полягає в заслуховуванні та обговоренні наукового повідомлення вступника.

Вступник має підготувати дослідницьку пропозицію – стислий науковий текст, який містить виклад науково-дослідних ідей щодо перспектив дослідження обраної наукової проблеми. Дослідницька пропозиція має містити результати самостійного пошукового дослідження і відповідати профілю освітньо-наукової програми В9 Історія та археологія. Робота має демонструвати наукову обізнаність вступника, розуміння змісту дослідження обраної наукової проблеми, володіння методикою проведення науково-дослідницької роботи. Тема презентації дослідницької пропозиції не обов'язково має стати в подальшому темою дисертаційного дослідження.

Метою дослідницької пропозиції є встановлення рівня сформованості у вступника компетентностей, потрібних для проведення наукового дослідження, визначення його здатності формулювати, аналізувати та обґрунтувати наукові положення.

ВИМОГИ ДО ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Презентація дослідницької пропозиції чи досягнень складається з написання наукового тексту (реферату) та усної презентації його основних положень у день вступних випробувань.

Дослідницька пропозиція – це науковий текст (реферат), в якому на основі критичного аналізу наукової літератури та історичних джерел здійснено обґрунтування актуальної наукової проблеми з історії або археології, яку вступник планує досліджувати під час навчання на освітньо-науковій програмі.

Структурно реферативна частина дослідницької пропозиції складається з титульного аркушу, змісту, переліку умовних скорочень (за необхідністю), вступу, розділів та підрозділів (за необхідністю), висновків, списку

використаних джерел та літератури, додатків (за необхідністю). У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, мета, завдання, теоретичне та практичне значення дослідження.

Вимоги щодо презентації й оцінювання дослідницької пропозиції та наукових досягнень вступника до аспірантури, вимоги до реферату та приклад оформлення титульної сторінки реферату наведено у «Правилах прийому до аспірантури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка на 2024 календарний рік» (додаток 3).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

«Презентація дослідницьких пропозицій чи досягнень»

Оцінка за презентацію дослідницької пропозиції визначається за 200-бальною шкалою.

Складові оцінювання презентації дослідницької пропозиції та наукових досягнень вступника до аспірантури

№	Складова оцінки	Бали
1	Відповідність обраної теми реферату профілю освітньо-наукової програми та спеціальності.	До 100
2	Уміння науково обґрунтувати проблему та довести актуальність дослідження, аналізувати та систематизувати наукові джерела з обраної теми.	До 50
3	Володіння науковим стилем викладу матеріалу. Системність та послідовність мислення, логічність виступу та якість презентації.	До 30
4	Наукова активність та досягнення вступника (публікації у наукових виданнях України та зарубіжних країн, дипломи переможця конкурсів студентських наукових робіт та олімпіад, участь у наукових конференціях).	До 20

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОПОЗИЦІЙ

1. Історія України з найдавніших часів до утворення Київської Русі
2. Історія Київської Русі у IX–XIII ст.
3. Історія українських земель другої половини XIII – першої половини XVII ст.

4. Історія України доби Гетьманщини.
5. Нова та новітня історія України.
6. Актуальні проблеми всесвітньої історії доби середньовіччя та та ранньомодерного часу.
7. Всесвітня історія нового та новітнього часу.
8. Археологія.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОПОЗИЦІЙ

1. Пізньопалеолітичні пам'ятки на території України: історія дослідження.
2. Гончарне виробництво культурно-історичної спільноти Кукутені-Трипілля.
3. Керамічний комплекс античних міст Північного Причорномор'я.
4. Київська культура III–V ст. та її роль у слов'янському етногенезі.
5. Торгово-ремісничі поселення Подесення X–XI ст. (на прикладі Шестовиці та Виповзіва).
6. Середньовічні кургани Чернігова: історія дослідження та підсумки вивчення.
7. Княжі двори Чернігова: історія дослідження та підсумки вивчення.
8. Архітектурна кераміка Чернігова XVII–XVIII ст. (цегла, кахлі, керамічні ікони тощо).
9. Архітектурний декор середньовічних монументальних споруд Чернігова.
10. Будівельне виробництво XI – початку XIII ст. на території Чернігівського князівства.
11. «Повість минулих літ»: історія тексту та його інтерпретації.
12. «Руська правда»: історія тексту та його інтерпретації.
13. Описи Лівобережної України останньої чверті XVIII ст.: історія створення та інформаційний потенціал.
14. Скасування кріпосного права: аналіз засадничих документів.

- 15.Валуєвський циркуляр: історія документа.
- 16.Громадська діяльність Б.Д.Грінченка.
- 17.Громадська діяльність М.М.Коцюбинського.
- 18.Земська діяльність М.П.Савицького.
- 19.Ф.М.Уманець – історик і громадський діяч.
- 20.Л.І. Глібов і видання часопису «Черниговский листок».
- 21.Національно-визвольний рух ХІХ – початку ХХ ст. у світлі творів його лідерів.
- 22.Національно-визвольний рух ХІХ – початку ХХ ст. у світлі листування його лідерів.
- 23.Національно-визвольний рух ХІХ – початку ХХ ст. у світлі спогадів його лідерів.
- 24.Універсали Центральної ради: конструювання незалежної держави.
- 25.«Український історик»: часопис зарубіжної україніки.
- 26.«Український історичний журнал» і трансформації вітчизняної історичної науки.
- 27.Медійні інформаційні ресурси сучасної історичної науки.
- 28.Історики і Інтернет.
- 29.Історик і влада: досвід взаємодії.
- 30.Розвиток гончарства на Чернігівщині у ХVІІ – ХІХ ст.
- 31.Напрями діяльності Південно-Західного відділу Російського географічного товариства (1873 – 1876 рр.)
- 32.Історія готельної справи Чернігова: від найдавніших часів і до сьогодення
- 33.Розвиток цехового ремесла у Чернігові
- 34.Внесок Кримсько-Кавказького гірського клубу у розвиток туристичної діяльності в Україні
- 35.Родина Коцюбинських у соціокультурному середовищі Чернігова.
- 36.Наростання суспільно-політичної активності населення в другій половині 1980-х – на початку 1990-х рр.: регіональний вимір.

Джерела

Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах). Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502). URL: <https://cutt.ly/gei22AyZ>.

Правила прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка в 2026 році. URL: <https://cutt.ly/vt4UZ2T5>.

Дорожня карта 2026: покрокова інструкція зі вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії в аспірантурі НУЧК імені Т.Г. Шевченка. URL: <https://cutt.ly/Mt4UHn1T>.